

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De persoonlijke complementatieconstructie

Beekhuizen, Barend

Citation

Beekhuizen, B. (2016). De persoonlijke complementatieconstructie. In *Aries netwerk: een constructicon* (pp. 23-25). Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3213641>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3213641>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

7. De persoonlijke complementatieconstructie

Barend Beekhuizen, Universiteit van Toronto

In hoofdstuk 3 van *Constructions of Intersubjectivity* laat Arie zien hoe de complementatieconstructie werkt. Om de functie van de Nederlandse complementatieconstructie beter te begrijpen, kan het helpen om naar de verbalisatie van dezelfde betekenis in andere talen te kijken. Het *OpenSubtitle corpus*,¹ met ondertitels voor (veelal Engelstalige) films in 60 talen, is hier uitermate geschikt voor. In mijn verkenningen van persoonlijke complementatieconstructies tot dusverre vallen me drie domeinen van variatie op die ons kunnen helpen de bredere familie van de complementatieconstructie beter in kaart te brengen.

Ten eerste is er (beperkte) variatie in de categorisatie van de perspectieven in het predikaat van de matrixzin. In de hoek van de cognitiepredikaten komt de splitsing *denken/vinden* in veel talen voor (bijvoorbeeld Indonesisch *pikir/rasa*, Zweeds *tror/tycker*), maar verschilt de scheidslijn tussen de twee predikaten van taal tot taal: Zweeds *tycker* is in het Nederlands soms *denken*, en soms *vinden*, terwijl *tror* met *denken* of *geloven* vertaald wordt. Indonesisch *rasa* vinden we als *denken*, *vinden*, en *geloven*, *pikir* vrijwel overwegend als *denken*. Engels ‘I guess’ vormt een aparte groep binnen de parallellen van ‘ik denk dat’: *guess* komt in mijn corpus zelden anders dan voor dan als eerste persoon enkelvoud, tegenwoordige tijd, en ‘I guess’ wordt vrijwel nooit anders dan met ‘ik denk dat’ vertaald.

Die eerste persoon enkelvoud heeft, zoals we weten uit Verhagen (2005), een bijzondere status, en het wekt dan ook geen verbazing dat we daar meer leuks vinden. Interessant zijn de niet-werkwoordelijke vertalingen, vaak met pendanten van *volgens* (bijvoorbeeld Indonesisch *memurut*, dat overigens ook

De persoonlijke complementatieconstructie

vaak in vraagzinnen met tweede persoon enkelvoud voorkomt). In die gevallen wordt de aard van het perspectief op de achtergrond geplaatst, en blijft slechts de participant die de bron van het perspectief vormt, over. Ook vinden we het omgekeerde: bron verdwijnt, aard blijft. Tegenover Nederlands 'ik denk dat' vinden we in het Pools bijna even vaak *chyba* 'waarschijnlijk' als *mysłę, że* 'ik denk dat'. Wat bepaalt de keuze van een spreker om in bepaalde situaties die bron of de aard van het perspectief expliciet te maken?

Ook de predikaten die gebruikt kunnen worden in de verschillende constructies varieert: Nederlands 'ik zorg dat', een causatief predikaat in de persoonlijke complementatieconstructie tussen voornamelijk cognitie- en communicatiepredikaten vinden we in brontaal Engels vaak met een vergelijkbare constructie terug als 'I'll make sure (that)'. Als vertaling van 'I'll make sure Dr. Ratha returns your call as soon as possible' gebruikt Lets een structuur met een causatief werkwoord en een infinitief, Pools en Grieks laten in dit geval de hele matrixzin weg en markeren toekomst op het predikaat van de Engelse complementszin (ongeveer: 'zal terugbellen'). Door te kijken voor welke predikaten verschillende talen 'het met elkaar eens zijn' dat ze in een bepaalde constructie passen, leren we beter de kern en de periferie van de Nederlandse complementatieconstructie begrijpen.

Als we deze drie combineren, beginnen zich de contouren af te tekenen van een functionele karakterisering van de persoonlijke complementatieconstructie op een universele functionele 'kaart'. Constructies met verschillende mates van complementzinsintegratie, verschillende mates van het ten tonele voeren van bron en aard van het perspectief, en verschillende categorische grenzen strijden om niches van de kaart, die ook nog eens van verschillend belang voor de

De persoonlijke complementatieconstructie

communicatie zijn. Aries opvatting van de complementatieconstructie biedt nuttig gereedschap om variatie tussen en binnen talen in de verbalisatie van intersubjectiviteit aan te pakken. Ik denk dat er dus nog genoeg te doen is.

Noten

1. Te vinden op <http://opus.lingfil.uu.se/>. De ondertitels komen van <http://www.opensubtitles.org/>.

Referenties

Verhagen, A. (2005). *Constructions of intersubjectivity. Discourse, syntax, and cognition*. Oxford: Oxford University Press.